

Sabiedrības ar ierobežotu atbildību kapitāla daļu pārdošana

Izmaiņas sabiedrības ar ierobežotu atbildību (turpmāk – SIA) dalībnieku sastāvā var notikt ar kapitāla daļu pāreju atsavināšanas ceļā, piemēram, pārdodot kapitāla daļas. Pamatojoties uz pirkuma līguma noteikumiem, ar kapitāla daļas atsavināšanu pārdevējs nodod pircējam pilnīgas varas tiesības pār kapitāla daļu. Šajā sakarā likumdevējs pirms dažiem gadiem pieņēma būtiskus grozījumus Komerclikumā, kas stājās spēkā 2013. gada 1. jūlijā. Šajā rakstā netiks apskatīta daļu atsavināšana, tās dāvinot, mainot vai atsavinot citādā veidā, respektīvi, tiks apskatīts tikai kapitāla daļu pārdošanas process, lai arī daži no aplūkotajiem jautājumiem attiecas arī uz citiem atsavināšanas veidiem.

JURISTA
PADOMS

Vispārējais princips paredz, ka SIA dalībniekam ir tiesības brīvi atsavināt sev piederošo daļu, ja vien likumā vai SIA statūtos nav noteikts citādi. Tātad jāņem vērā, ka kapitāla daļu atsavināšanai ir likumiski ierobežojumi (t.sk. dalībnieku pirmpirkuma tiesības) un ka ir iespējami arī līgumiski ierobežojumi (atsevišķi statūtos noteikti ierobežojumi). Ņemot vērā minēto, turpmāk sniegts šo ierobežojumu skaidrojums un izskaidrota SIA kapitāla daļu iegādes procedūras norise.

Likumiskie ierobežojumi

Pirmkārt, viens no vienkāršākajiem un vieglāk ievērojamajiem aprūtinājumiem ir prasība noformēt kapitāla daļu pirkuma līgumu rakstveidā. **Otrkārt**, daļu nevar pārdot tad, ja tā nav pilnībā apmaksāta, izņemot, ja statūtos nav noteikts citādi.

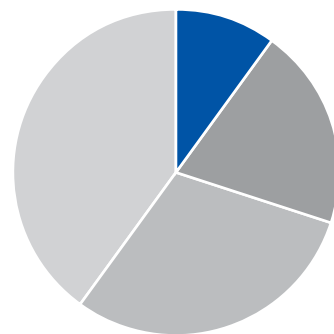
Treškārt, ir jāņem vērā dalībnieku pirmpirkuma tiesības – **gadījumā, kad dalībnieka daļas tiek pārdotas, pārējiem dalībniekiem ir pirmpirkuma tiesības, ja statūtos nav noteikts citādi**. Tādējādi SIA tiek nodrošināta kontrole pār dalībnieku sastāvu, izvēloties darījuma partneri (pircēju). Atšķirībā no pirmpirkuma tiesību regulējuma Civillikumā **Komerclikums paredz, ka priekšnoteikums dalīb-**

nieku pirmpirkuma tiesību izmantošanai ir jau noslēgts pirkuma līgums. Gadījumā, ja dalībnieku pirmpirkuma tiesības netiek ievērotas (piemēram, netiek nosūtīts paziņojums par daļu pārdošanu, netiek ievērots viena mēneša termiņš dalībnieku pirmpirkuma tiesību izlietošanai u.tml.), tad dalībniekiem, kuru pirmpirkuma tiesības tikušas pārkāptas, ir izpirkuma tiesības (t.i., tiesības iegūt daļas, atstumjot sākotnējo pircēju).

Līgumiskie (statūtos noteiktie) ierobežojumi

Statūtos var paredzēt, ka daļu pārdošanas gadījumā ir nepieciešams dalībnieku lēmums, kas ir priekšnoteikums pirkuma līguma spēkā esamībai. Tāpat varētu būt pieļaujams tāds statūtu noteikums, kas paredz, ka piekrišanas došanu pirkuma līguma noslēgšanai var deleģēt citai sabiedrības institūcijai, piemēram, valdei.

Likums paredz, ka daļu var pārdot tikai tad, ja tā ir pilnībā apmaksāta, taču statūtos var noteikt arī citādi. Tomēr ir jāņem vērā tas, ka gadījumā, ja statūti atļauj neapmaksātas daļas pārdošanu, par daļas apmaksu ir atbildīgs gan daļas pārdevējs, gan pircējs solidāri.

**Kristīne
Gailīte,**
zvērīnātu
advokātu
biroja
COBALT
jurista
palīdzē

Ja dalībnieki nav izmantojuši savas pirmpirkuma tiesības viena mēneša laikā, tad kapitāla daļu pirkuma līgums ar sākotnējo pircēju ir spēkā.

Daļu iegādes procesa stadijas

Ņemot vērā iepriekš minēto, daļu iegādes procesa norises stadijas raksturojamas šādi:

1. Pirkuma līguma noslēgšana

Pārdevējs un pircējs noslēdz rakstveida pirkuma līgumu. Ja statūtos ir paredzēts, ka daļu pārdošanas gadījumā nepieciešama dalībnieku piekrišana, tad tiek pieņemts dalībnieku sapulces lēmums (praksē lielākajā daļā gadījumu lēmums tiek pieņemts pirms līguma noslēgšanas).

2. Paziņojums SIA daļas pārdošanu (pirmpirkuma tiesību izmantošana)

Pārdevējs vai pircējs paziņo katram dalībniekam un valdei par daļas pārdošanu, paziņojumam pievienojot noslēgto pirkuma līgumu vai tā attiecīgi apliecinātu kopiju. Ja paziņojumu nosūtījis pircējs, tas vienlaikus nosūtāms arī pārdevējam.

3. Viena mēneša termiņš

Pārdevējs „iesaldē” darījumu uz vienu mēnesi, t.i., viena mēneša laikā kopš paziņojuma nosūtīšanas visiem dalībniekiem (statūtos var noteikt īsāku termiņu) pārdevējs nedrīkst rīkoties ar pārdodamo daļu, nedrīkst grozīt pirkuma līguma noteikumus vai veikt citas darbības, kas pasliktina pirmpirkumtiesīgā dalībnieka stāvokli, ja tas izmantotu pirmpirkuma tiesības.

4. Kopīgs paziņojums par daļu nodošanu un ieraksts SIA dalībnieku reģistrā

Ja dalībnieki nav izmantojuši savas pirmpirkuma tiesības viena mēneša laikā, tad kapitāla daļu pirkuma līgums ar sākotnējo pircēju ir spēkā. Tiesības uz kapitāla daļām attiecībā pret pārdevēju pircējs iegūst ar pirkuma līguma noslēgšanas brīdi.

Pircējs un pārdevējs iesniedz valdei kopīgu paziņojumu, ar kuru apliecina daļas nodošanu, vai arī pirkuma līgumu (oriģinālu vai attiecīgi apliecinātu kopiju). Dalībnieka statusu attiecībā pret SIA per-

sona iegūst ar dienu, kad valde to ierakstījusi dalībnieku reģistrā. Valdei ir pienākums izdarīt ierakstu dalībnieku reģistrā (vai celt motivētus iebildumus pret to) ne vēlāk kā nākamajā darba dienā pēc tam, kad tā saņēmusi paziņojumu.

5. Izmaiņu ierakstīšana komercreģistrā

Attiecībā pret trešajām personām un pret valsti daļu ieguvēja statusu persona iegūst ar brīdi, kad izmaiņas tiek ierakstītas Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra komercreģistrā. Tai pašā laikā jāņem vērā, ka ieraksts komercreģistrā nekādi neietekmē pušu privāttiesiskās attiecības, jo šādam ierakstam ir deklaratīvs, t.i., informējošs raksturs.

Tādēļ triju darba dienu laikā pēc jaunā nodalījuma parakstīšanas valde iesniedz komercreģistra iestādei pieteikumu par izmaiņām dalībnieku reģistrā. Tā kā trīs darba dienu termiņš ir diezgan īss, praksē tas dažreiz mēdz sagādāt problēmas attiecībā uz visu nepieciešamo parakstu saņemšanu, vienlaikus iekļaujoties termiņā. Piemēram, ja dalībnieku reģistrs ir jāparaksta personām, kas ir nerezidenti un kuru paraksti attiecīgi apliecināmi ārvalstīs, tad trīs darba dienu termiņš skaitāms no pēdējā paraksta datuma.

Tāpat jāņem vērā, ka gadījumā, ja SIA daļas ieguvis/pārdevis ārvalstu komersants un notāra apliecinājumā nav apliecināts personas pārstāvības apjoms, tad papildus nepieciešams iesniegt attiecīgās valsts kompetentās iestādes izziņu par ārvalsts komersantu un par to, ka attiecīgajai personai ir tiesības rīkoties tā vārdā. Turklāt gadījumā, ja uz SIA daļām ir reģistrēta komercķīla, vienlaikus pieteikumam komercreģistrā jāiesniedz pieteikums attiecīgajam izmaiņām komercķīlu reģistrā.

6. Ziņu pievienošana SIA reģistrācijas lietai komercreģistrā

Dokumenti parastajā kārtībā tiek izskatīti trīs darba dienu laikā. Ja lēmums ir pozitīvs, ziņas par dalībnieka maiņu tiek pievienotas SIA reģistrācijas lietai.

JURISTA
PADOMS

Materiāls tapis
sadarbībā ar

COBALT